

Addendum: Ecologisch onderzoek Stepelerveld Haaksbergen

In het kader van de Wet Natuurbescherming - soortenbescherming

Addendum:

Ecologisch onderzoek

Stepelerveld in Haaksbergen

Beknopt overzicht van de inventarisatiegegevens in het kader van de
Wet Natuurbescherming - *soortenbescherming*

In opdracht van:

StegehuisInfra
Zutphenstraat 28
7575 EJ OLDENZAAL
Contactpersoon: Dhr. Jeroen Neumann

Uitgevoerd door:

Ecologisch Adviesbureau
Ecochore Natuurtechniek
Ruiterweg 8
7152 DE EIBERGEN
T 0544-350297
M 06-15904121
E info@ecochore.nl
I www.ecochore.nl

Onderzoeksgroepen: Quickscan en aanvullend Vleermuizen en Buizerd
Onderzoeksmethodiek: Auditieve (batdetector Pettersson D240x, D500x, batlogger M en Anabat Walkabout),
en visuele inspectie

Auteur: B. Voerman
Collegiale toetsing: K. Weiland
Veldwerk: K. Weiland, R. Papendorp en B. Voerman

Datum: november 2019

Correspondentie door Ecochore Natuurtechniek vindt uitsluitend plaats op digitale wijze of op FSC/PEFC gecertificeerd papier.

Foto voorzijde: Doorgang naar het bedrijventerrein vanaf de Schaddenweg.

Ecochore Natuurtechniek is aangesloten bij Samenwerkingsverband Ecologie.

INHOUD

INHOUD	3
1. AANLEIDING EN DOEL	4
2. INVENTARISATIEOPZET EN GEBIEDSBESCHRIJVING	5
2.1 Onderzoeksmethodiek	5
2.1.1 Quickscan natuuronderzoek	5
2.1.2 Aanvullende ecologische onderzoeken	5
2.2 Volledigheid inventarisatie	6
2.3 Gebiedsbeschrijving	7
2.4 Geplande werkzaamheden	7
3. ONDERZOEKSRESULTATEN	9
3.1 Flora	9
3.2 (Broed)vogels	9
3.2.1 Algemeen	9
3.2.2 Aanvullend vogelonderzoek	9
3.3 Herpetofauna en vissen	10
3.4 Zoogdieren	10
3.4.1 Grondgebonden zoogdieren	10
3.4.2 Vleermuizen	11
3.5 Ongewervelden	12
4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	13
4.1 Algemeen	13
4.2 Effecten	13
4.2.1 Flora	13
4.2.2 (Broed)vogels	13
4.2.3 Herpetofauna en vissen	14
4.2.4 Grondgebonden zoogdieren	15
4.2.5 Vleermuizen	15
4.2.6 Ongewervelden	16
5. CONCLUSIE	17
LITERATUUR	18
BIJLAGEN	18
BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART	19
BIJLAGE 2: IMPRESSIE VAN HET PLANGEBIED	20
BIJLAGE 3: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING	21

1. AANLEIDING EN DOEL

StegehuisInfra is als partner van GreenBase betrokken bij de ontwikkeling van een bedrijventerrein op het Stepelerveld in Haaksbergen. Het doel is het in te richten gebied te voorzien van een Breeam-certificering. Een van de onderdelen voor deze certificering is het uitvoeren van een ecologisch onderzoek voor het in kaart brengen van de huidige ecologische waarden. Reeds in 2012 is hiervoor een quickscan natuuronderzoek uitgevoerd waarin enkele noodzakelijke vervolgstappen zijn opgenomen.

Om aan de zorgplicht te kunnen voldoen, die gesteld wordt in de Wet Natuurbescherming, is op 21 december 2011 (rapportage 2012) een actualiserend quickscan natuuronderzoek¹ op de locatie uitgevoerd voor het in kaart brengen van mogelijke effecten op flora en fauna. Middels deze quickscan is een indruk verkregen van de mogelijke waarden van het gebied voor flora en fauna.

Uit de onderzoeksgegevens bleek dat er met betrekking tot de groep vleermuizen en buizerd te weinig gedetailleerde gegevens voorhanden waren om een gefundeerde uitspraak te kunnen doen welke gevolgen de geplande ingreep op deze soorten en soortgroep heeft waardoor nader ecologisch onderzoek noodzakelijk is.

Daarnaast is geconcludeerd dat het onderzoek verouderd is (> dan 6 jaar) en de verspreidingsgegevens destijds getoetst zijn aan de Flora- en faunawet.

Door het inwerking treden van de Wet Natuurbescherming sinds 1 januari 2017, de verouderde verspreidingsdata van 2011 en de destijds noodzakelijk geachte aanvullende onderzoeken naar vleermuizen en buizerd, is in 2019 aanvullend en actualiserend ecologisch onderzoek uitgevoerd. Hierbij moet worden opgemerkt dat het onderzoeksgebied in 2019 een deelgebied betreft van het gebied zoals onderzocht in 2011.

Om de functie van het gebied voor vleermuizen en buizerd in kaart te kunnen brengen, is het ecologisch onderzoek uitgevoerd in de periode mei - september. Als extra soortgroep is aanvullend onderzoek verricht naar kleine marterachtigen.

Voor het onderzoek zijn verspreid over het zomerhalfjaar verschillende inventarisaties uitgevoerd door deskundigen op het gebied van deze soortgroepen.

Tijdens het ecologisch onderzoek in 2019, is als doel gesteld de volgende vragen te kunnen beantwoorden:

- Welke soorten maken gebruik van de locatie;
- Welke functie heeft het gebied voor betreffende soorten;
- Wordt bij de uitvoer van de ingrepen de Wet Natuurbescherming overtreden.

Dit rapport beschrijft de bevindingen en consequenties van zowel het quickscan onderzoek als het aanvullende onderzoek.

¹ Lindenholtz J. en M. Walink. 2012. Actualiserend ecologisch onderzoek Stepelerveld. Projectcode: 11-507. Ecogroen Advies.

2. INVENTARISATIEOPZET EN GEBIEDSBESCHRIJVING

In mei 2019 is een quickscan natuuronderzoek uitgevoerd in het plangebied Stepelerveld zoals weergegeven in figuur 1. Aanvullend zijn diverse onderzoeken uitgevoerd voor het in kaart brengen van vleermuizen, buizerd (en overige vogels met vaste verblijfplaatsen) en is speciale aandacht gegeven aan grondgebonden zoogdieren binnen het plangebied. De toegepaste onderzoeksmethoden worden in onderstaande paragraaf nader toegelicht.

Tijdens alle bezoeken waren de weersomstandigheden geschikt voor het inventariseren van deze soorten (zie Tabel 1). Gezien de grootte van het plangebied en de onderzoeksinspanning en -methodiek, wordt verwacht dat er geen essentiële functies zijn gemist.

2.1 Onderzoeksmethodiek

2.1.1 Quickscan natuuronderzoek

Iedere dier- en plantgroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om zo een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Dit onderzoek is gestart in de vorm van een quickscan. Er is zowel globaal gekeken naar de daadwerkelijk aanwezige flora en fauna, als naar de mogelijke waarden die het gebied herbergt in andere tijden van het jaar die tijdens een éénmalig bezoek niet kunnen worden vastgesteld.

Tijdens het onderzoek zijn de aanwezige ecotopen intensief geïnspecteerd op aanwijzingen en potenties van beschermde of Rode lijstgenoteerde flora en fauna.

Als aanvulling op het veldbezoek zijn verspreidingstabellen en verspreidingsatlassen, met waarnemingen voor de locatie geraadpleegd op het voorkomen van beschermde of Rode Lijstgenoteerde soorten.

2.1.2 Aanvullende ecologische onderzoeken

Vleermuizen

Voor het in kaart brengen van vleermuizen is zowel visueel als auditief geïnventariseerd. Met behulp van een heterodyne batdetector met opname- en vertragingfunctie (type: Pettersson D240x, Anabat Walkabout, Batlogger M en luisterkist D500x) is de echolocatie, die vleermuizen uitzenden, voor ons hoorbaar gemaakt. Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden, is een opname gemaakt op een extern opname apparaat. Tijdens de meeste bezoeken is, naast de standaard batdetector, de volledige tijd gebruik gemaakt van een Batlogger M waarbij alle geluiden zijn opgenomen voor nadere analyse. Met behulp van de computerprogramma's Batsound en Batexplorer zijn de geluiden nader geanalyseerd. Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geïntegreerd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortensamenstelling en gebiedsgebruik. De voorzomerbezoeken zijn uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven. Tijdens de nazomerronden lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en indicaties voor winterverblijven.

Het ochtendbezoek is uitgevoerd vanaf enkele uren voor zonsopkomst tot zonsopkomst. De avondbezoeken in het voorjaar zijn gestart ruim voor zonsondergang tot enkele uren hierna. Gedurende enkele onderzoeksmomenten is in het gebied een luisterkist geplaatst om alle passerende vleermuizen in kaart te brengen. De luisterkist is op verschillende locaties binnen het plangebied geplaatst om zo een maximale spreiding en trefkans te hebben.

De bezoeken in augustus en september zijn in de avond- en nachtelijke uren uitgevoerd. Het onderzoek is minimaal 1 uur na zonsondergang gestart.

De gebruikte methoden zijn gebaseerd op het vleermuisprotocol 2013/2017 zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureau, Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdierversamenleving.

Vogels en grondgebonden zoogdieren met vaste verblijfplaatsen

Voor deze soortgroep is gericht gezocht naar vaste verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren als bijvoorbeeld steen- en boommarter, kleine marterachtigen en eekhoorn als ook vogels met jaarrond beschermde nestlocaties (waaronder buizerd). Hierbij zijn potentieel geschikte holten onderzocht aan de hand van sporen en is gezocht naar horsten en sporen van verblijfplaatsen en activiteit in bijvoorbeeld takkenhopen.

Tijdens dit onderzoek is gebruik gemaakt van een warmtebeeldcamera, struikrover® en verrekijker. Eveneens is ter aanvulling gedurende het vleermuisonderzoek gericht gelet op activiteiten van soorten uit deze soortgroepen.

Het doel was inzichtelijk te maken of soorten aanwezig zijn en welke consequenties de werkzaamheden hebben op het duurzaam voortbestaan van de lokale populatie en individuen in relatie tot de voorgenomen ontwikkelingen.

In onderstaande tabel zijn specificaties van de onderzoeksmomenten weergegeven. Tijdens alle onderzoeksmomenten is gezocht naar aanwijzingen van alle mogelijk aanwezige beschermde soorten. In de onderstaande tabel zijn in de laatste kolom weergegeven welke soortgroep als basis van de betreffende onderzoeksrunde diende.

Bezoekdata	Starttijd	Weersgesteldheid	Hoofdonderzoek
15-05-2019	14:00	bewolking 4/8, droog, windkracht 2 NO, 18 °C	quickscan en buizerd
05-06-2019	21:45	bewolking 8/8, droog, windkracht 2 ZW, 19 °C	vleermuizen - kraam
30-06-2019	22:00	bewolking 4/8, droog, windkracht 2 Z, 25 °C	vleermuizen - kraam
18-07-2019	03:00	bewolking 8/8, droog, windkracht 1 ZW, 16 °C	vleermuizen - kraam
27-08-2019	22:00	bewolking 1/8, droog, windkracht 1 O, 28 °C	vleermuizen - balts
21-09-2019	23:30	bewolking 0/8, droog, windkracht 3 ZO, 15 °C	vleermuizen - balts
05-06-2019	periode	bewolking 8/8, droog, windkracht 2 ZW, 19 °C	vogels - zoogdieren
15-06-2019	periode	bewolking 8/8, droog, windkracht 2 NW, 19 °C	vogels - zoogdieren

Tabel 1. Bezoekdata en weersgesteldheid
Onderzoekers: R. Papendorp, K. Weiland en B. Voerman.

2.2 Volledigheid inventarisatie

Quickscan natuuronderzoek

De inventarisatie is uitgevoerd middels een quickscan. Bij dit type natuuronderzoek wordt aan de hand van feitelijke veldwaarnemingen, literatuur en expert judgement een inschatting gemaakt van de mogelijke ecologische waarden van het gebied voor beschermde soorten planten en dieren. Hierdoor blijft het onderzoek een steekproef en zullen bepaalde soorten en functies niet zijn waargenomen, terwijl ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig kunnen zijn. Voor een meer volledig beeld zijn daardoor aanvullende inventarisaties uitgevoerd.

Aanvullende onderzoeken

De aanvullende onderzoeken zijn volgens de genoemde protocollen uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet Natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan artikel 1.11 (Zorgplicht, zie kader bijlage 3) van de Wet Natuurbescherming. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

Wel moet hierbij worden opgemerkt dat de houdbaarheid van verspreidingsgegevens aan een maximale periode zijn gebonden. Voor de verspreidingsgegevens van licht beschermde soorten, of het juist ontbreken hiervan, wordt veelal een bruikbaarheidsperiode van circa 5-6 jaar gehanteerd, zoals de meeste gegevens in het quickscanrapport. Voor zwaar/Europees beschermde soorten als vleermuizen en vogels, geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet drastisch verandert waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan. Deze afweging dient door een ter zake kundig ecooloog of het bevoegd gezag te worden beoordeeld.

Het onderzoek naar buizerd en grondgebonden zoogdieren is gedeeltelijk gecombineerd met het vleermuisonderzoek uitgevoerd. De bezoeken waren in beginsel gericht op het beoordelen van enkele horsten (mogelijk van buizerd) in het gebied zoals aangetroffen in 2011. Hierbij is voornamelijk gezocht naar territoriale dieren, nestindicerend gedrag en sporen onder en aan

nesten. Voor de overige soorten is gezocht naar mogelijke boomnesten of potentieel geschikte boomholten.

Voor kleine marterachtigen is gebruik gemaakt van struikrover® en warmtebeeldcamera. Dit onderzoek is steekproefsgewijs op enkele geschikte locaties uitgevoerd.

Door deze methoden, onderbouwd met de verkregen verspreidingsinformatie, kan worden gesteld dat een goed beeld van deze soorten in het gebied is verkregen.

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd in juni-september 2019. Het onderzoek is conform het vleermuisprotocol 2017 uitgevoerd. Het plangebied is goed overzichtelijk en vanuit verschillende standpunten is een groot deel van het plangebied inspecteerbaar. Voor de volledigheid is tijdens de beide avondronden het bezoek uitgevoerd door twee vleermuisdeskundigen. Eveneens is tijdens verschillende onderzoeksmomenten gebruik gemaakt van een batlogger M en een luisterkist die gedeeltelijk stationair zijn gebruikt om een vollediger beeld te krijgen van de aanwezige vleermuissoorten.

Door het uitvoeren van verschillende avond-, nacht- en ochtendbezoeken met 1-2 vleermuisdeskundigen aangevuld met het gebruik van een batlogger M en luisterkist naast de standaard batdetectors om zo een maximale trefkans te verkrijgen, kan, gezien de onderzoeksinspanning en de verkregen verspreidingsgegevens, worden gesteld dat er een volledig beeld is gekregen van de functies van het gebied voor alle soorten vleermuizen.

2.3 Gebiedsbeschrijving

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de noordzijde van de bebouwde kom van Haaksbergen in de gelijknamige gemeente aan de Bouwstraat en Schaddenweg. De Schaddenweg langs de westzijde van het plangebied betreft een onverharde en, door de recente aanleg van de N18, doodlopende weg.

De omgeving wordt gekenmerkt door verspreid liggende erven en agrarische percelen als weilanden en akkers, en bospercelen. Langs kavelgrenzen en wegen staat beplanting voornamelijk bestaande uit zomereiken, Amerikaanse eiken en ruwe berk.

De planlocatie betreft enkele agrarische percelen, geheel omringt door een houtsingel. Slechts op een viertal plekken is de singel onderbroken door een inrit of wegdoorgang.

De houtsingel bestaat in hoofdzaak uit Amerikaanse eik en zomereik met doormenging van *Populus spec.*, ruwe berk, lijsterbes, Amerikaanse vogelkers, gewone vlier en dergelijke. Met name het zuidelijk gedeelte bestaat uit een vrij jonge opstand, gedeeltelijk hakhout, met hoofdzakelijk Amerikaanse eik en ruwe berk. Langs de west- en noordzijde is een geleidelijke overgang van Amerikaanse eik naar zomereik. Voornamelijk langs de noordelijke- en oostelijke grenzen is de singel beter ontwikkeld met meer inheemse soorten en hoofdboomsoort de zomereik.

Centraal in het gebied, tussen het huidige maïsp perceel en de weide ligt een sloot met opslag van zwarte els, grauwe wilg en groeiplaatsen van pitrus, rietgras en dergelijke. Ten tijde van het onderzoek was deze sloot niet watervoerend.

In 2013 is reeds het eerste, en momenteel het enige, bedrijfsgebouw in het plangebied gebouwd. Het overige deel is momenteel in gebruik als weiland voor koeien en schapen en gedeeltelijk maisakker.

Zie voor gebiedsligging figuur 1 en een gebiedsimpresie bijlage 2.

2.4 Geplande werkzaamheden

StegehuisInfra is als partner van GreenBase betrokken bij de ontwikkeling van een industrieterrein op het Stepelerveld in Haaksbergen. Het doel is het in te richten gebied te voorzien van een Breeam-certificering. Een van de onderdelen voor deze certificering is het uitvoeren van een ecologisch onderzoek voor het in kaart brengen van de huidige ecologische waarden.

In beginsel zullen de omringende houtsingels behouden blijven en zullen de agrarische percelen binnen de omringende houtopstand worden bebouwd.

De inrichtingswerkzaamheden kunnen worden aangemerkt als Ruimtelijke Ingrepen. Op deze definitie is de afweging in het kader van de Wet Natuurbescherming (hoofdstuk 4) gebaseerd.

Daarnaast kan deze rapportage worden gebruikt als onderlegger voor het zoeken naar mogelijkheden voor het benutten en versterken van de ecologische kwaliteiten van het gebied.

Figuur 1. Ligging onderzoeksgebied.
Bron: Google Earth.

Uitsnede: globale begrenzing van het
Onderzoeksgebied.

3. ONDERZOEKSRISULTATEN

In dit hoofdstuk worden kort de bevindingen van het onderzoek weergegeven. Ter aanvulling op de onderzoeksresultaten zijn verspreidingsatlassen geraadpleegd voor het kilometerhok waarbinnen het plangebied is gelegen: 247-466.

In het volgende hoofdstuk worden de wettelijke consequenties en eventuele aanbevelingen beschreven. In bijlage 1 is een verspreidingskaart opgenomen met enkele aangetroffen, beschermde soorten. Voor een toelichting op de Wet Natuurbescherming wordt verwezen naar bijlage 3.

3.1 Flora

Binnen het plangebied zijn diverse wilde plantensoorten aangetroffen. Een groot deel van de soorten is kenmerkend voor agrarische bewerkte gronden. Dit zijn soorten als Engels en Frans raaigras, straatgras, veldzuring, madeliefje, grote brandnetel, ridderzuring, grote vossenstaart, kweek, gestreepte witbol, vogelmuur, wilde bertram, Canadese fijnstraal, akkerdistel, speerdistel, grote teunisbloem, klein streepzaad, kruipende boterbloem, gewone braam, pitrus, gewone vogelmuur, brede weegbree en bijvoet. Plaatselijke zijn soorten van meer schrale bodems aangetroffen als boerenwormkruid, schapenzuring en gewoon duizendblad.

Met name de noordelijke en oostelijke delen van de singels herbergen enkele soorten die kenmerkend zijn voor meer ontwikkelde houtopstanden als kamperfoelie en hop en een meer ontwikkelde struweel laag met soorten als wilde lijsterbes, gewone vlier, zomereik en Amerikaanse vogelkers. In de boomlaag staan soorten als zomereik, Amerikaanse eik, zwarte populier, zwarte els en ruwe berk.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen. Gezien de intensiteit van de quickscan inventarisatie (eenmalig en in een kort tijdsbestek) is het mogelijk dat er plantensoorten zijn gemist. Aan de hand van de opbouw van het gebied zijn echter geen beschermde soorten te verwachten.

Literatuur

Verspreidingskaarten van Floron, verspreidingsdatabanken op internet en de Atlas van de Flora van Oost-Gelderland laten geen beschermde soorten zien binnen het kilometerhok en direct aangrenzende hokken waarin het plangebied gelegen is.

3.2 (Broed)vogels

3.2.1 Algemeen

Het quickscan onderzoek is uitgevoerd middels een eenmalig bezoek in het broedseizoen aangevuld met onderzoek tijdens het aanvullende onderzoek naar overige soortgroepen. Tijdens het onderzoek is een indruk gekregen van de samenstelling van de aanwezige broedvogelsoorten binnen het plangebied en in de directe omgeving. Er is geen volledig vogelonderzoek uitgevoerd. Wel is gericht gezocht naar nestlocaties van soorten uit categorie 1-4.

De aanwezige ecotopen op de planlocatie en directe omgeving (houtopstanden en agrarische percelen), bieden potentiële broedgelegenheden voor soorten uit ecologische vogelgroepen als:

- Struiken, struwelen en heggen
 - Boomgroepen, open bos en bosranden, opgaande lijnvormige begroeiingen
 - Pioniervegetaties, ruigten en akkers
- (uit: *broedvogels en beheer* - H. Sierdsema - SOVON)

Tijdens de veldonderzoeken zijn diverse vogelsoorten territoriaal waargenomen. Dit zijn koolmees, pimpelmees, vink, winterkoning, roodborst, zanglijster, gekraagde roodstaart, merel, heggenmus, houtduif en tjiftjaf. Buiten het plangebied zijn waarnemingen verricht van roodborsttapuit en graspieper. De roodborsttapuit (♂) was alarmerend aanwezig in een door de aanleg van de N18 ontstaan verruigd perceel. Dit gedrag duidt op een territorium, een nestlocatie of broedsucces is niet vastgesteld.

3.2.2 Aanvullend vogelonderzoek

Voor soorten uit categorie 1-4 is gericht gezocht naar nestlocaties in de boomkronen. Dit betreft voor deze locatie met name potentiële aanwezige soorten als boomvalk, buizerd, roek en ransuil. Voor deze soorten zijn daardoor gerichte aanvullende veldbezoeken uitgevoerd. Gezien de biotoop zijn overige soorten uit categorie 1-4 niet te verwachten.

In het quickscan onderzoek in 2011 is vastgesteld dat in de zuidelijke singel twee nestlocaties aanwezig waren die in potentie in gebruik konden zijn door buizerd. Er is daardoor gericht gezocht naar de beide nesten.

Tijdens het onderzoek zijn geen nesten van soorten uit categorie 1-4 in het plangebied aangetroffen. Ook zijn geen individuen van deze soorten territoriaal of nestindicerend waargenomen.

De twee nestlocaties die vermeld staan in het quickscan onderzoek {Lindenholtz 2011} als mogelijke buizerdhorsten, waren niet meer in de boomkronen aanwezig. Een van beide nesten lag binnen de in 2013 aangelegde doorgang voor de Bouwweg waardoor deze nestlocatie vermoedelijk is verdwenen. De andere locatie kan mogelijk zijn uitgewaaid. De zuidelijke singel is echter vrij jong om als geschikte houtopstand voor buizerd te kunnen functioneren.

Literatuur

De atlas van Nederlandse broedvogels laat in het kilometerhok waarbinnen het plangebied ligt een groot aantal algemene broedvogels zien. Hierbij zijn ook enkele categorie 1-4 soorten als huismus, gierzwaluw, sperwer, kerkuil, steenuil en buizerd.

3.3 Herpetofauna en vissen

Tijdens het quickscan onderzoek zijn geen waarnemingen verricht van soorten uit de groepen vissen, reptielen en amfibieën. De aanwezige sloot in het plangebied stond ten tijde van het onderzoek droog waardoor leefgebied van vissen of voortplantingsbiotopen van amfibieën niet binnen het plangebied aanwezig zijn. Eveneens zijn geen populaties van zwaar beschermde amfibieënsoorten op dispersieafstand bekend geworden. Het plangebied is echter in potentie geschikt leefgebied voor enkele algemene soorten als bruine kikker, bastaardkikker, kleine watersalamander en gewone pad. Het betreft dan met name landhabitat en voortplantingsbiotoop indien de sloten watervoerend zijn.

De rondom het plangebied aanwezige houtsingel, vormt in potentie geschikt leefgebied voor hazelworm. Ook voor levendbarende hagedis zijn bijvoorbeeld delen van het langs het plangebied gelegen zandpad De Schaddenweg of structuurrijke delen van de houtsingels, in potentie geschikt leefgebied of migratiezones. Van levendbarende hagedis zijn waarnemingen van de afgelopen 10 jaar bekend geworden op enkele kilometers afstand van het plangebied. Van hazelworm zijn waarnemingen bekend op ruim 5 kilometer ten zuiden van het plangebied. De waarnemingen van beide soorten komen uit natuurgebieden als het Lankheet en de Benteler Heide.

Literatuur

De verspreidingskaarten van RAVON (*Reptielen, Amfibieën en Vissenonderzoek Nederland*) laten enkele beschermde soorten amfibieën in het kilometerhok, en direct aangrenzende hokken, zien waarbinnen het plangebied gelegen is. Het betreft beschermde (vrijgestelde) soorten als kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker en bastaardkikker. Op grotere afstand buiten het kilometerhok (tot circa 5 kilometer afstand) zijn waarnemingen bekend van zwaar beschermde soorten als boomkikker, kamsalamander, poelkikker, levenbarende hagedis en hazelworm (2009-2019).

3.4 Zoogdieren

3.4.1 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens de veldbezoeken zijn enkele sporen aangetroffen van mol (molshopen), haas (individu), egel (uitwerpselen en individu), ree (individu en diverse krabsporen), bosmuis (knaagsporen) en steenmarter (individu). Verder zijn met de struikrover® enkele opnamen gemaakt van bosmuizen en een huiskat. Overige sporen en soorten zijn niet gevonden.

De planlocatie, en de directe zone hier omheen, biedt enkele algemene zoogdiersoorten een potentieel geschikt leefgebied. Hierbij moet met name gedacht worden aan soorten als: ware muizen, (algemene) spitsmuizen, mol, konijn, ree, haas en kleine marterachtigen.

Door de potentiële geschiktheid van het gebied voor (kleine) marterachtigen en eekhoorn, is met name gezocht naar sporen van aanwezigheid van deze soorten (aangevuld met gebruik van de struikrover®) en vaste verblijfplaatsen als boomnesten en verblijven onder takkenhopen en dergelijke.

Er zijn geen waarnemingen verricht van kleine marterachtigen. De waargenomen steenmarter (27-08-2019) betreft een losse waarneming van een foeragerend individu, net ten noorden van het plangebied. Het is daardoor aannemelijk dat deze soort ook binnen het plangebied kan worden aangetroffen.

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen, burchten of boomnesten aangetroffen.

Naast voornoemde soorten is het aannemelijk dat het plangebied binnen het territorium van een eekhoorn ligt. Hierdoor zijn waarnemingen van deze beschermde en niet vrijgestelde soort binnen het plangebied niet uit te sluiten. Boomnesten van eekhoorn zijn echter niet vastgesteld.

Literatuur

In verspreidingsatlassen zijn enkele meldingen bekend geworden van Nationaal beschermde (niet vrijgestelde) soorten conform artikel 3.10 van de Wet Natuurbescherming zoals eekhoorn en steenmarter. Er zijn binnen het kilometerhok geen verspreidingsgegevens bekend geworden van soorten vermeld onder Artikel 3.5 van de Wet Natuurbescherming.

3.4.2 Vleermuizen

Gezien de ecochore² van het plangebied en de ecologie van verschillende soorten vleermuizen, kan worden aangenomen dat het plangebied een onderdeel vormt in het leefgebied van enkele soorten vleermuizen. Met name door de ligging in het buitengebied en de aanwezigheid van verspreid liggende erven en opgaande groenstructuren, kan de planlocatie voor vleermuizen geschikt leefgebied vormen.

In bomen met holten zijn verblijfplaatsen van boombewonende soorten niet uit te sluiten. Ook de lijnvormige structuren en de windluwe omstandigheden door de aanwezige singels, kunnen voor diverse gebouw- en boombewonende soorten geschikte vlieggeleiding en foerageerfuncties vormen. Tijdens het quickscanonderzoek zijn echter geen sporen van vleermuizen aangetroffen.

Om aan- of afwezigheid van vleermuizen vast te kunnen stellen, is aanvullend vleermuisonderzoek uitgevoerd.

Gedurende het onderzoek zijn 4 soorten vleermuizen aangetroffen:

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Hieronder worden de resultaten per soort en per functie behandeld.

Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)

Deze soort is tijdens alle bezoeken binnen en rondom het plangebied aangetroffen. De soort is vrij wind- en predatiegevoelig waardoor foeragerende en 'op route' zijnde dieren afhankelijk zijn van geleidende elementen zoals de houtopstanden.

Tijdens de voorzomeravondronden werden de eerste gewone dwergvleermuizen direct vanaf zonsondergang waargenomen. Gedurende de gehele onderzoekstijd zijn enkele foeragerende dieren in en rondom het plangebied aanwezig. Na ruim 2 uur wordt het aantal treffers echter duidelijk minder. Het aantal individuen binnen het plangebied wordt geschat op maximaal 10 exemplaren.

Van verschillende individuen is vastgesteld dat deze afkomstig waren vanuit westelijke richting, aan de overzijde van de N739. Mogelijk komen alle individuen uit deze richting. Aan deze zijde van de N-weg liggen enkele lijnvormige structuren en verspreid enkele erven. Doordat de dieren vrij snel vanaf zonsondergang aanwezig zijn, kan worden aangenomen dat een verblijfplaats van deze in Nederland voornamelijk gebouwbewonende soort in een van de naastgelegen boerderijen moet worden gezocht. Door het relatief lage aantal zal het vermoedelijk een zomerverblijf betreffen. Dit is echter niet nader onderzocht.

Binnen het plangebied zijn geen zomer- of kraamverblijven van deze soort aanwezig.

Tijdens de najaarsbezoeken zijn eveneens diverse individuen foeragerend in en rondom het plangebied waargenomen. De aantallen lagen lager dan tijdens het voorzomeronderzoek. Tijdens het veldbezoek zijn diverse sociale geluiden vastgesteld. Er zijn geen intensief baltsende mannetjes waargenomen met kenmerkende baltsvluchten. Hierdoor kan worden aangenomen dat er geen paarverblijven binnen het plangebied aanwezig zijn.

Voor deze soort fungeert het plangebied als foerageergebied.

² Een ecochore is een ruimtelijk begrensde ecologische eenheid, gekenmerkt door een inwendige heterogeniteit in een halfnatuurlijk of cultuurlandschap. Een ecochore bestaat uit een verzameling ecotopen; bijvoorbeeld de verschillende aan elkaar grenzende ecotopen op en rond een erf of binnen een specifiek landschapstype. Samen vormen deze ecotopen een gevarieerd landschap.

Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)

Tijdens de 2 avondbezoeken in de voorzomer is deze soort in het plangebied waargenomen. Gedurende beide avonden zijn slechts 2 tot maximaal 3 exemplaren vastgesteld. De waarnemingen betreffen alle kort foeragerende dieren langs de west- en zuidzijde van het plangebied.

De eerste waarnemingen worden circa een half uur (vanaf 22:30 uur) na zonsondergang verricht waardoor een verblijfplaats binnen het plangebied niet aannemelijk is. Deze soort wordt in de zomermaanden in Nederland veelal in boomholten aangetroffen. Binnen het plangebied zijn echter zeer weinig potentieel geschikte holten aanwezig. Met name in de singel langs de oostzijde zijn enkele holten gevonden. Een van de bomen met holte betreft een populier met uitgebroken kroon waarin een enkele holten en nissen aanwezig zijn. Ondanks gericht posten en het plaatsen van een luisterkist (D500x), zijn in dit deel van het plangebied geen opnamen van deze soort gemaakt. Tijdens het ochtendbezoek geen individuen waargenomen. Eveneens zijn geen zwermende dieren vastgesteld. Een kraam- of zomerverblijf in de bomen kan gezien het bovenstaande worden uitgesloten.

Tijdens de nazomerbezoeken zijn geen ruige dwergvleermuizen gehoord. Er is dan ook geen balts vastgesteld waardoor paarverblijven eveneens kunnen worden uitgesloten. Voor deze soort fungeert het plangebied als foerageergebied.

Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Deze gebouwbewonende soort is tijdens alle bezoeken foeragerend waargenomen. De waarnemingen concentreren zich voornamelijk langs Schaddenweg. Slechts een enkel individu wordt langs de oostzijde van het plangebied waargenomen.

Enkele laatvliegers zijn net als de gewone dwergvleermuizen afkomstig vanuit westelijke richting vanaf de Wissinkbrinkweg. De eerste dieren komen circa 15 minuten na zonsondergang het westelijke deel van het plangebied binnen. Hoewel het aannemelijk is dat de meeste dieren van de circa 8 individuen vanuit deze richting komen, is dit niet bevestigd. Van minimaal 1 individu is vastgesteld dat het vanuit het noorden over de N18 vloog. Vervolgonderzoek heeft geen duidelijke vliegroute opgeleverd.

Tijdens het ochtendbezoek zijn geen zwermende laatvliegers nabij boerderijen in de omgeving waargenomen. Doordat deze locaties ruim buiten het onderzoeksgebied liggen, is de herkomst van de laatvliegers niet verder geanalyseerd.

Tijdens de nazomerronden zijn geen baltsende dieren waargenomen.

In de bomen is geen verblijfplaats van deze soort aanwezig. Voor deze soort fungeert het plangebied als foerageergebied.

Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Gedurende de onderzoeksmomenten zijn tijdens elk bezoek 1 tot enkele rosse vleermuizen boven de locatie vastgesteld. Deze boombewonende dieren hadden geen binding met het plangebied. Er is dan ook geen foerageergedrag of andere activiteit vastgesteld binnen het plangebied.

Verblijfplaatsen van deze soort zijn niet in het plangebied of in de directe omgeving aanwezig.

Literatuur

Verspreidingsatlassen van vleermuizen laten aanwezigheid van verschillende soorten in het kilometerhok zien: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, watervleermuis, bruine grootvleermuis, baardvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis en dergelijke.

3.5 Ongewervelden

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten uit deze groep aangetroffen. De planlocatie is niet geschikt voor de meeste beschermde of Rode Lijstgenoteerde insectensoorten. Een groot deel van de beschermde soorten heeft een strikte binding met water of is afhankelijk van specifieke heischrale biotopen. Doordat dergelijke biotopen ontbreken zijn deze soorten niet te verwachten.

4. TOETSING SOORTENBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

4.1 Algemeen

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. De soortenbescherming zoals in deze wetgeving is opgenomen, is de opvolger van de Flora- en faunawet uit 2002. In deze wetgeving is de bescherming van soorten opgenomen in drie artikelen:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5
- Artikel 3.10

Artikel 3.1 beschrijft de vogelsoorten zoals opgenomen in de Europese Vogelrichtlijn. Deze lijst omvat alle inheemse vogelsoorten. Verstoring of opzettelijke verontrusting van broedende vogels is niet toegestaan. Daarnaast zijn er enkele soorten die jaarrond gebruik maken van dezelfde broedlocaties of die afhankelijk zijn van specifieke locaties; deze locaties zijn jaarrond beschermd. Voor vogels is slechts ontheffing mogelijk voor belangen die betrekking hebben op bescherming van flora en fauna, veiligheid voor het vliegverkeer of volksgezondheid.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.5 betreffen soorten die zijn opgenomen in bijlage VI van de Europese Habitatrichtlijn, bijlage II van het Verdrag van Bern en bijlage I en het Verdrag van Bonn. Afhankelijk van de ingreep en het effect op beschermde soorten, kunnen nadere onderzoeken met toetsing aan de wetgeving noodzakelijk zijn. Bij eventuele negatieve effecten kan een ontheffing noodzakelijk zijn. De mogelijkheid voor ontheffing wordt getoetst aan de belangen zoals opgenomen in de Europese richtlijnen. Onder dit Artikel vallen bijvoorbeeld alle soorten vleermuizen die door de vermelding op bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn, Europese bescherming genieten. Soorten als bedoeld onder dit artikel worden in deze rapportage aangeduid als *strikt* beschermde soorten.

Soorten die vermeld staan in artikel 3.10 zijn soorten van nationaal belang. Voor deze soorten geldt een iets milder beschermingsregime. Daarnaast zijn per provincie enkele soorten op de vrijstellingslijst geplaatst voor belangen als ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer. Afhankelijk van de aard van de werkzaamheden of doelstelling, kunnen soorten binnen dit artikel zijn vrijgesteld van ontheffing of is nader onderzoek en ontheffing noodzakelijk.

Zie voor een uitgebreidere toelichting bijlage 3.

4.2 Effecten

In deze paragraaf worden de effecten van de werkzaamheden, zoals beschreven in paragraaf 2.4, op beschermde soorten getoetst aan de Wet Natuurbescherming.

4.2.1 Flora

Binnen het onderzoeksgebied zijn tijdens de quickscan geen beschermde plantensoorten waargenomen. Ook tijdens aanvullende onderzoeksmomenten naar andere soortgroepen zijn geen beschermde of Rode Lijstgenoteerde soorten vastgesteld. Van beschermde soorten zijn geen groeiplaatsen binnen het gebied te verwachten en ook niet bekend geworden in de literatuur. De locatie biedt geen geschikte groeiplaatsen voor beschermde vaatplanten waardoor deze kunnen worden uitgesloten.

Aangezien beschermde soorten ontbreken, is nader onderzoek of ontheffing niet noodzakelijk.

4.2.2 (Broed)vogels

Alle te verwachten vogelsoorten zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet en de Vogelrichtlijn. Ontheffing voor deze diergroep is in de meeste gevallen niet mogelijk.

Dit betekent dat het verstoren, verontrusten, doden en anderszins van vogels en nesten niet is toegestaan. Deze overtredingen zijn mogelijk door het uitvoeren van de geplande werkzaamheden. Voor vogels geldt dat deze tijdens de broedperiode het meest gevoelig zijn voor verstoring. De rest van het jaar zijn zij flexibeler en is de kans op nadelige effecten door de werkzaamheden voor de individuen aanzienlijk minder. Hierdoor is het sterk aan te bevelen buiten het broedseizoen te starten met de werkzaamheden waardoor bij aanvang van het broedseizoen het verstoringseffect op vogels minimaal is.

Globaal kan worden gezegd dat de broedperiode, voor de mogelijk aanwezige soorten, ligt tussen 1 maart en 15 juli. Hierbij dient wel te worden op gemerkt dat indien broedende vogels in een

andere periode van het jaar worden aangetroffen, hierbij zorgvuldig dient te worden omgegaan zodat verstoring van de broedende vogels wordt voorkomen.

Niet alle vogels maken jaarlijks een nieuw nest om te broeden. Een deel van de soorten gebruikt jaarlijks hetzelfde nest of dezelfde locatie om hun jongen groot te brengen. Ook zijn er soorten die jaarrond gebruik maken van vaste verblijfplaatsen. Voor deze soorten geldt dat de nest- of verblijflocaties jaarrond beschermd zijn en dat inzichtelijk gemaakt moet worden welke gevolgen de werkzaamheden voor deze soorten hebben.

Door het ministerie van LNV is een lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn: 'Aangepaste lijst beschermde vogelnesten' van het ministerie van LNV 2009 - zie ook bijlage 3. De nestlocaties en vaste verblijfplaatsen van de hierin beschreven soorten zijn ook in perioden beschermd als er tijdelijk geen gebruik van de nestlocatie wordt gemaakt. De betreffende soorten zijn verdeeld in 5 categorieën, zie bijlage 3.

Categorie 1-4 soorten

Binnen het plangebied zijn geen nestlocaties van soorten uit categorie 1-4 vastgesteld. Eveneens zijn geen territoriale soorten van deze categorieën in relatie tot het plangebied waargenomen.

De houtopstanden zijn (gedeeltelijk) relatief jong maar kunnen bij verdere ontwikkeling geschikte broedlocaties bieden aan verschillende soorten uit deze categorieën. Indien relatieve rust in het gebied behouden kan blijven door bijvoorbeeld voldoende afstand te behouden van de gebouwen tot de singels en zorgvuldig wordt omgegaan met toe te passen verlichting, kunnen soorten als buizerd en ransuil en mogelijk boomvalk, in de toekomst alsnog in de singels tot broeden komen.

Categorie 5 soorten

Binnen het plangebied zijn effecten op soorten van categorie 5 niet uit te sluiten. Hoewel er geen feitelijke broedlocaties voor soorten uit deze categorie zijn vastgesteld, kunnen de aantreffen soorten als koolmees, pimpelmees en gekraagde roodstaart en nog enkele andere soorten uit deze categorie binnen het plangebied en de directe omgeving een territorium bezetten en kan het plangebied als foerageergebied fungeren. De populier met uitgebroken kroon heeft een forse holte dat dienst kan doen voor soorten als bosuil (categorie 5). Daarnaast kunnen soorten worden aangetroffen als boomklever en boomkruiper, bonte vliegenvanger, ekster, grote bonte specht en zwarte kraai. Bij ontwikkeling van het bedrijventerrein kan ook een soort als zwarte roodstaart in het gebied een broedlocatie vinden.

Voor deze soorten geldt dat indien ontwikkelingen buiten het broedseizoen worden uitgevoerd schade aan individuen, broedlocaties en het voortbestaan van lokale populaties niet te verwachten is. Doordat de singels behouden blijven en er geschikte mogelijkheden voorhanden zijn om het gebied een ecologische impuls te geven bij verdere ontwikkeling, zal het gebied geschikt blijven voor deze soorten met mogelijkheden om te foerageren en voor schuilgelegenheid. Hierdoor is geen nader onderzoek of een afweging voor soorten uit deze categorie noodzakelijk.

Voor vogelsoorten zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk. Wel is het gezien de geschiktheid van het plangebied voor verschillende soorten uit categorie 1-4(5) noodzakelijk om bij ontwikkelingen van plannen en maatregelen in de singels (bijvoorbeeld kap, aanlichten, opslag materialen), een nieuwe controle van mogelijke aanwezigheid van nesten uit te voeren.

Indien werkzaamheden als nieuwbouw en kap of snoeien van bomen *binnen* het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat door de werkzaamheden broedende vogels worden verstoord. Dit dient door een ecoloog te worden beoordeeld.

4.2.3 Herpetofauna en vissen

Alle amfibieën en reptielen en enkele vissoorten zijn beschermd krachtens de Wet Natuurbescherming. Binnen het plangebied zijn geen geschikte voortplantingswateren voor vissen of amfibieën aanwezig en ook geschikt voortplantingshabitat voor reptielen ontbreekt. Doordat geschikte biotopen ontbreken, zijn geen zwaar beschermde vissen, amfibieën en reptielen te verwachten waardoor voor deze groep geen nadere inspanning noodzakelijk is. Eventueel rondzwervende, licht beschermde amfibieënsoorten, als gewone pad, kleine watersalamander en bruine kikker, vallen onder de vrijstellingsregeling waardoor geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk is.

Advies

- De aanwezige sloten kunnen indien deze in het voorjaar watervoerend zijn, geschikte voortplantingsbiotopen vormen voor enkele algemene amfibieënsoorten. Daarnaast kunnen de singels functioneren als landbiotoop van enkele licht beschermde soorten. Het gaat om algemene soorten als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Deze soorten

zijn vrijgesteld bij ruimtelijke ingrepen waaronder de ontwikkeling van het plangebied. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht. Voor deze groep is het daardoor raadzaam de werkzaamheden, zoals het dempen van eventueel watervoerende elementen, buiten het voortplantingsseizoen (maart-augustus) uit te voeren. In de winterperiode zijn amfibieën in winterrust en daardoor niet mobiel waardoor eveneens uitvoering in deze periode minder gewenst is. Hierdoor vormt de periode augustus-begin november de meest geschikte uitvoeringsperiode. Eveneens valt deze periode buiten het vogelbroedseizoen.

Voor herpetofauna en vissen zijn geen nadere onderzoeken of ontheffing noodzakelijk voor het uitvoeren van de geplande werkzaamheden.

4.2.4 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn enkele sporen van mol, haas, ree, egel, bosmuis en steenmarter aangetroffen. Overige soorten zijn niet vastgesteld.

Het plangebied, in samenhang met omliggende landschap, vormt in potentie geschikt leefgebied voor diverse soorten grondgebonden zoogdieren. De meeste van deze soorten staan vermeld op de vrijstellingslijst van de provincie waardoor een vrijstelling geldt voor Ruimtelijke Ontwikkelingen en Ingrepen en geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk is.

Steenmarter en eekhoorn en de kleine marterachtigen als bunzing, hermelijn en wezel staan niet op de vrijstellingslijst. Ook de egel is recent van de vrijstellingslijst gehaald.

De agrarische percelen binnen het plangebied zullen nieuw worden ingericht met bebouwing en infrastructuur. De omringende houtsingel zal echter worden behouden. Ook zal bij de inrichting van het plangebied worden gezocht naar mogelijkheden om de ecologische waarden te behouden dan wel te versterken.

Van geen van de soorten zijn vaste verblijfplaatsen aangetroffen. De waarneming van een steenmarter nabij het plangebied, bevestigt de geschiktheid van de omgeving als foerageergebied voor deze soort. Ondanks dat de andere soorten niet zijn aangetroffen, zijn zwervende en foeragerende dieren niet uit te sluiten.

Verblijfplaatsen van steenmarter en eekhoorn zijn niet in het plangebied aanwezig. Van de kleine marterachtigen en egel kunnen deze mogelijk niet zijn opgemerkt. Voor alle soorten biedt de opgaande houtstructuur wel geschikte mogelijkheden voor vaste verblijfplaatsen en boomnesten. Hierdoor is vestiging in komende jaren alsnog mogelijk. Doordat de singels behouden blijven, zullen eventuele toekomstige verblijfplaatsen worden gespaard en blijven deze singels geschikte foerageergebieden. Hierdoor zijn geen direct nadelige effecten te verwachten. Door de ecologie van deze soorten mee te laten weging in de inrichtingsmogelijkheden van het plangebied, bijvoorbeeld ten aanzien van kwalitatief goede ecologische zones, aanleggen verblijfplaatsen en de keuze van verlichting, zijn er geschikte kansen om de populaties te ontwikkelen.

Overige, niet vrijgestelde, soorten zijn redelijkerwijs uit te sluiten.

Voor grondgebonden zoogdieren zijn geen ontheffing of nadere maatregelen noodzakelijk, mits de houtopstanden behouden blijven. Door bij de inrichting van het plangebied de ecologie van deze soorten ten gunste te laten meewegen, kan worden gesteld dat lokale populaties duurzaam kunnen worden behouden dan wel een impuls krijgen waardoor geen nader onderzoek noodzakelijk is.

4.2.5 Vleermuizen

Gedurende het onderzoek zijn 4 soorten vleermuizen aangetroffen.

- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*)
- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*)
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*)

Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig.

Wel vormen de opgaande houtstructuren geschikte foerageermogelijkheden en vlieggeleiding voor gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

De singels rondom het plangebied blijven behouden. Van belang hierbij is wel dat ook de kwaliteit als foerageergebied en vlieggeleiding behouden blijft. Het aanbrengen van verlichting (verkeerde kleur) kan bijvoorbeeld een groot negatief effect hebben waardoor het gebied alsnog sterk minder geschikt kan worden. Daarnaast kan het doormengen van de houtopstand met meer inheemse soorten resulteren in een toename van insecten waardoor het voedselaanbod voor vleermuizen toeneemt.

Door bij de inrichting van het plangebied rekening te houden met de eisen die de soorten uit deze groep stellen aan het leefgebied en te zoeken naar mogelijkheden voor het versterken van de

kwaliteit van het plangebied, kan worden gesteld dat er geen nadelige effecten op vleermuizen te verwachten zijn waardoor voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein geen ontheffing noodzakelijk is.

Door het ontbreken van verblijfplaatsen en het behoud van de singels rondom het plangebied, is voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein geen ontheffing voor vleermuizen noodzakelijk. Van belang hierbij is wel dat de kwaliteit van de singels niet sterk verminderd, bijvoorbeeld door een sterke toename van verlichting.

4.2.6 Ongewervelden

Het gebied is niet geschikt als voortplantings- en leefgebied voor beschermde en Rode lijstgenoteerde vlinders en overige insecten. Beschermde soorten zijn niet te verwachten aangezien de soorten van deze groepen veelal erg kritisch zijn op het biotoop.

Gezien het bovenstaande is geen nader onderzoek naar ongewervelden noodzakelijk.

5. CONCLUSIE

Op de planlocatie is een natuuronderzoek uitgevoerd in de vorm van een quickscan, aangevuld met gericht onderzoek naar verschillende soortgroepen. Aan de hand van de hierdoor verkregen gegevens, aangevuld met literatuuronderzoek, is een goed beeld ontstaan van de waarde van de planlocatie voor beschermde dier- en plantsoorten.

StegehuisInfra is als partner van GreenBase betrokken bij de ontwikkeling van een bedrijventerrein op het Stepelerveld in Haaksbergen. Het doel is het in te richten gebied te voorzien van een Breeam-certificering. Een van de onderdelen voor deze certificering is het uitvoeren van een ecologisch onderzoek voor het in kaart brengen van de huidige ecologische waarden.

In beginsel zullen de aanwezige elementen behouden blijven en zullen de agrarische percelen binnen de omringende houtopstand worden ingericht als bedrijventerrein.

Flora

Er zijn geen beschermde soorten aangetroffen of te verwachten waardoor geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk is.

Vogels

Voor vogelsoorten zijn geen nadere maatregelen noodzakelijk. Wel is het gezien de geschiktheid van het plangebied voor verschillende soorten uit categorie 1-4(5) noodzakelijk om bij ontwikkelingen van plannen en maatregelen in de singels (bijvoorbeeld kap, aanlichten, opslag materialen), een nieuwe controle van mogelijke aanwezigheid van nesten uit te voeren.

Indien werkzaamheden als nieuwbouw en kap of snoeien van bomen *binnen* het broedseizoen worden uitgevoerd, kunnen maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat door de werkzaamheden broedende vogels worden verstoord. Dit dient door een ecooloog te worden beoordeeld.

Herpetofauna en vissen

Voor Herpetofauna en vissen zijn geen nadere onderzoeken of ontheffing noodzakelijk voor het uitvoeren van de geplande werkzaamheden. Wel worden enkele adviezen gegeven ten aanzien van de periode van uitvoering.

Grondgebonden zoogdieren

Voor grondgebonden zoogdieren zijn geen ontheffing of nadere maatregelen noodzakelijk, mits de houtopstanden (kwalitatief) behouden blijven. Door bij de inrichting van het plangebied de ecologie van deze soorten ten gunste te laten meewegen, kan worden gesteld dat lokale populaties duurzaam kunnen worden behouden dan wel worden een impuls krijgen waardoor geen nader onderzoek noodzakelijk is.

Vleermuizen

Door het ontbreken van verblijfplaatsen en het behoud van de singels rondom het plangebied, is voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein geen ontheffing voor vleermuizen noodzakelijk. Van belang hierbij is wel dat de kwaliteit van de singels niet sterk verminderd, bijvoorbeeld door een sterke toename van verlichting.

Door bij de ontwikkeling van het bedrijventerrein rekening te houden met de ecologie van deze soorten kan een versterking van het leefgebied worden ontwikkeld.

Ongewervelden

Voor ongewervelden is geen nader onderzoek of ontheffing noodzakelijk.

Volledigheid onderzoek

Binnen het plangebied, zijn enkele natuuronderzoeken uitgevoerd. Samen geven deze onderzoeken een goed en volledig beeld van de aanwezigheid van (zwaar) beschermde soorten. Aan de hand van de bevindingen van de onderzoeken, de samenstelling van de aangetroffen soorten en de onderzoeksinspanningen, kan worden gesteld dat er geen zwaar beschermde soorten met een essentiële binding met de planlocatie zijn gemist. Hierdoor kan het natuuronderzoek als volledig worden beschouwd.

Voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein binnen de aanwezige houtsingels is geen ontheffing in het kader van de Wet Natuurbescherming noodzakelijk. Voor verschillende soortgroepen geldt als uitgangspunt wel dat de singels in kwaliteit en kwantiteit behouden blijven en daar waar mogelijk wordt gezocht naar versterking. Door bij de inrichting van het plangebied te zoeken naar mogelijkheden om de ecologische kwaliteiten te integreren, kan de inrichting van het bedrijventerrein resulteren in een versterking van de ecologische waarden.

LITERATUUR

- Broekhuizen, S. (et al.). 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. K.N.N.V. Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden, W.R.M., S.J. Vreugdenhil. 2006. Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Utrecht.
- Lindenholtz J. en M. Walink. 2012. Actualiserend ecologisch onderzoek Stepelerveld. Projectcode: 11-507. Ecogroen Advies.
- Ministerie van LNV., 2005 (herzien 2009). Buiten aan het Werk. Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren! Brochure.
http://www.minlnv.nl/portal/page?_pageid=116,1640321&_dad=portal&_schema=PORTAL&p_file_id=14765 (08-11-2010)].
- Rijkswaterstaat 2013 (30 juli) Tracébesluit N18 Varsseveld-Enschede.
- Sachteleben, J. & O. von Helversen, 2006. Songflight behaviour and mating system of the pipistrelle bat (*pipistrellus pipistrellus*) in an urban habitat. In: Acta Chiropterologica, 8(2): 391-401, 2006.

Internet

- www.vleermuizenindestad.nl
- www.vleermuis.net
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/
- www.overijssel.nl
- www.verspreidingkaart.nl
- www.zoogdieratlas.nl

BIJLAGEN

- Bijlage 1: Verspreidingskaart
- Bijlage 2: Impressie van het plangebied
- Bijlage 3: Toelichting Wet Natuurbescherming

BIJLAGE 1: VERSPREIDINGSKAART

Legenda:

- - gewone dwergvleermuis
- - ruige dwergvleermuis
- - laatvlieger
- - rosse vleermuis
- △ - steenmarter
- ⊕ - roodborsttapuit (alamerend mannetje)

Stippen - vleermuizen - losse waarnemingen (indicatief; de stippen geven een indruk van de dichtheid en verspreiding en geen absolute waarde - (samenvatting van alle bezoeken)

Pijlen/stippellijn - foerageeractiviteit en vliegroutes.

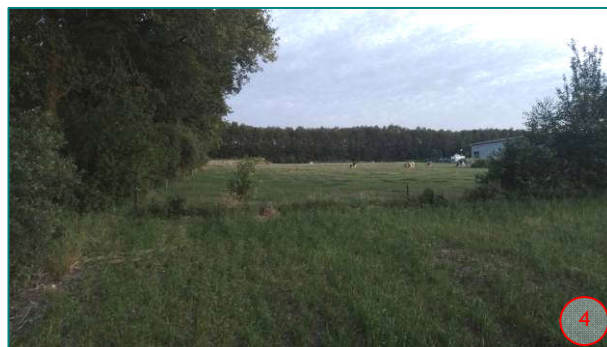
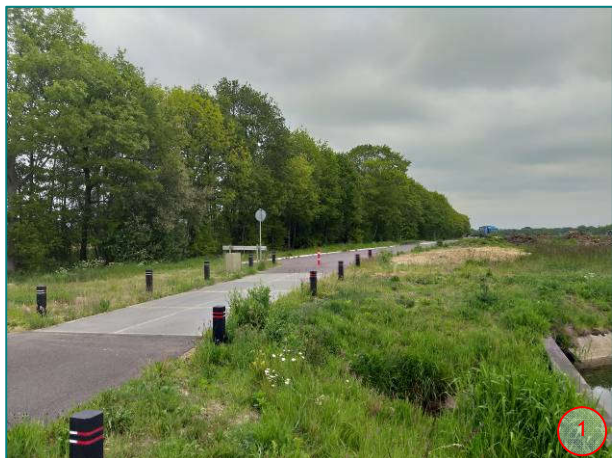
Ster - verblijfplaats

Bliksemschicht - werfroepend of baltsend mannetje.

De stippen geven een indicatie van de verspreiding. Het is geen weergave van exacte aantallen.

BIJLAGE 2: IMPRESSIE VAN HET PLANGEBIED

1. Singel aan de zuidzijde van het plangebied.
2. Schapenweide met zicht op het eerste gerealiseerde bedrijf, Uzin Utz.
3. Schaddenweg aan de westzijde van het plangebied.
4. Oostelijke singel met zicht op de agrarische beweede percelen.
5. Krabplaatsen van ree in de relatief jonge opstand van Amerikaanse eiken en ruwe berk in de singel langs de zuidzijde.
6. Populier met uitgebroken kroon in de singel langs de oostzijde.

BIJLAGE 3: SOORTBESCHERMING - WET NATUURBESCHERMING

Sinds 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming van kracht. Deze wet is de soortgerichte implementatie van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn en vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet.

Hoofdstuk 3 van de Wet Natuurbescherming regelt de bescherming van flora en fauna op soortniveau. Activiteiten waarbij schade wordt gedaan aan beschermde dieren of planten zijn in principe verboden, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het "nee, tenzij"-principe). Het is dan ook altijd zaak om, waar mogelijk, activiteiten uit te voeren zonder schade aan beschermde dieren en planten aan te brengen. De wet erkent de *intrinsieke waarde* van in het wild levende dieren. In de wet is dan ook een zorgplicht opgenomen waarin van iedereen wordt geacht voldoende zorg' in acht nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten (niet alleen de beschermde) en hun leefomgeving. Dit is vastgelegd in *Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming*.

Naast de aandacht voor beschermde soorten geldt voor alle in het wild levende dieren en planten een zorgplicht. Deze is vastgelegd in Artikel 1.11 van de Wet Natuurbescherming.

Artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Voor de in deze rapportage gemaakte toetsing zijn met name de onderstaande artikelen met verbodsbepalingen van toepassing:

- Artikel 3.1
- Artikel 3.5 en 3.8 lid 5
- Artikel 3.10

§ 3.1 - Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8 - lid 5

5. Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
 - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
 - b. zij is nodig:
 - i. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - ii. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - iii. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - iv. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - v. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
 - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

§ 3.3. Beschermingsregime andere soorten - nationaal

Artikel 3.10

2. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
3. Artikel 3.8 (ontheffingen voor soorten genoemd in Artikelen 3.5 *Red.*), met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraaftplaatsen;
 - c. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
 - d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
 - e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
 - f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
 - g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of
 - h. in het algemeen belang.
4. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Ontheffing en Vrijstellingsregeling

Wanneer beschermde soorten, zoals bedoeld onder Artikel 3.1, 3.5 en 3.10, voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door het bevoegd gezag. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de bepalingen in de Wet Natuurbescherming. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Wet Natuurbescherming.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet voldoende kan worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het bevoegd gezag. In de meeste gevallen zal dit de betreffende provincie zijn. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de betreffende Artikelen.

Elke provincie heeft een soortenlijst gepubliceerd waarin soorten, zoals bedoeld in Artikel 3.10, in die betreffende provincie zijn vrijgesteld voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden en bestendig beheer en onderhoud.

Vogels

Verblijfplaatsen van broedvogels zijn door de Wet Natuurbescherming beschermd. Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Wet Natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 3.1. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze groep is opgedeeld in enkele categorieën waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 lid 2 jaarrond van kracht zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Het betreft de vogelsoorten:

● Boomvalk	(<i>Falco subbuteo</i>)
● Buizerd	(<i>Buteo buteo</i>)
● Gierzwaluw	(<i>Apus apus</i>)
● Grote gele kwikstaart	(<i>Motacilla cinerea</i>)
● Havik	(<i>Accipiter gentilis</i>)
● Huismus	(<i>Passer domesticus</i>)
● Kerkuil	(<i>Tyto alba</i>)
● Oehoe	(<i>Bubo bubo</i>)
● Ooievaar	(<i>Ciconia ciconia</i>)
● Ransuil	(<i>Asio otus</i>)
● Roek	(<i>Corvus frugilegus</i>)
● Slechtvalk	(<i>Falco peregrinus</i>)
● Sperwer	(<i>Accipiter nisus</i>)
● Steenuil	(<i>Athene noctua</i>)
● Wespandief	(<i>Pernis apivorus</i>)
● Zwarte wouw	(<i>Milvus migrans</i>)

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet strikt beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Wanneer een jaarrond beschermd nest wordt aangetroffen, dan dient altijd een omgevingscheck uitgevoerd te worden. Een deskundige dient te onderzoeken of er voor de soort in de omgeving voldoende plekken en materiaal aanwezig zijn om zelf een vervangende locatie te vinden en een vervangend nest te maken. Indien dit niet mogelijk is, dient een vervangende nestlocatie aangeboden te worden. Wanneer dit ook niet mogelijk blijkt, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Ontheffing kan alleen verkregen worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Wettelijke belangen zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid of openbare veiligheid.

Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet Natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere dier- en plantensoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt. Voorwaarde is wel dat gewerkt dient te worden volgens een door de minister vastgestelde gedragscode. Hierbij is het van belang dat de gedragscode op de juiste wijze is geïmplementeerd in de organisatie of in het totaalplan van de werkzaamheden.

Voor meer informatie over de toepassing van de Wet Natuurbescherming: zie de brochure van het ministerie van Economische Zaken: "Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen" - 3 december 2016.